

Ogļukalna atsegums

Publicēts: 14.11.2020.

Atjaunināts: 04.08.2021.

Ģeoloģiskais dabas piemineklis izveidots, lai saglabātu Ogļu kalna atsegumu, kas ir zināms arī ar nosaukumu Dēseles Lejnieki. Atsegums zināms jau kopš I Pasaules kara, kad šajā reģionā tika pētītas brūnogleš. Atsegumā atrodama kūdra, iespējams, tikusi izmantota kā kurināmais. No tā, ka Lētižas stāvajā pamatkrastā atrodama kūdra, kas atgādina brūnogleš, arī cēlies nosaukums – Ogļu kalns.

Aizsardzības kategorija: aizsargājams ģeoloģisks un ģeomorfoloģisks dabas piemineklis

Kods: LV0441020

Administratīvais iedalījums: Dienvidkurzemes novads, Embūtes pagasts

Pārvalde: Dabas aizsardzības pārvaldes struktūrvienība [Kurzemes reģionālā administrācija](#).

Robežu shēma

[Robežu shēma uz ortofoto pamatnes](#)

[Ministru Kabineta noteikumi Nr. 175 "Noteikumi par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem"](#)

[Ministru Kabineta noteikumi Nr. 264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi"](#)

Teritorija ir izvietojusies Rietumkurzemes augstienē, Embūtes paugurainē, Lētīzas kreisajā krastā.

Ģeoloģiskais dabas piemineklis izveidots, lai saglabātu Ogļu kalna atsegumu, kas ir zināms arī ar nosaukumu Dēseles Lejnieki. Atsegums zināms jau kopš I Pasaules kara, kad šajā reģionā tika pētītas brūnogle. Atsegumā atrodama kūdra, iespējams, tikusi izmantota kā kurināmais. No tā, ka Lētīzas stāvajā pamatkrastā atrodama kūdra, kas atgādina brūnogle, arī cēlies nosaukums – Ogļu kalns.

Veicot lauka apsekošanu, konstatēts, ka mūsdienās Lētīzas kreisais krasts ir stipri aizaudzis ar zālaugiem, krūmiem un kokiem un senās atsegumu vietas ir nosakāmas tikai aptuveni. Tikai vienā vietā iespējams atrast atseguma vietu, par ko liecina mākslīgi pārveidota pamatkrasta krote ar ielokveida padziļinājumu.

Pētnieks Z. Lancmanis bija pirmais, kas izteica apgalvojumu, par to, ka atsegumā atrastie organiskie nogulumu ir uzkrājušies starpleduslaikmetā. Lētīzas kreisajā krastā, netālu no Dēseles Lejniekiem, atrodas kvartāra nogulumu sagulums ar ir sarežģītu struktūru. Gadu laikā nogulumiem, pielietojot dažādas metodes, ir veiktas daudzas analīzes. Veikta ir sporu – putekšņu un karpoloģiskā analīze, kā arī litoloģiskā izpēte. Nogulumu izpēte veikta vairākos atsegumos un urbemos, kuri vairums izvietoti pašreizējā dabas pieminekļa teritorijā.

Ogļu kalna atsegumā, veicot augu makroatlieku pētījumus, kopumā ir atrastas 17 dažādas augu dzimtas. Vairums augu makroatlieku atrasts aleirīta nogulumos, virs arktiskā kompleksa un sapropēja slāņa pamatnē. Atradnē dominē ezera augi, daudz sastopami pameldra (*Eleocharis*) riekstiņi un sešas glīvene (*Potamogetonaceae*) - sugas. Pārsvārā, augu makroatliekas ir deformētas un saspīestas, tādēļ daudzas atliekas nav nosakāmas līdz sugai. Sapropelis ir ciets, un augu makroatliekas tajā nav sastopamas, tomēr sporu – putekšņu analīzes dati parāda, ka sapropelis atbilst Pulvernieku starpleduslaikmeta P2 un P3 reģionālajām putekšņu zonām. Slāņos, kas pārklāj gitiju, ir maz ūdensaugu atlieku un ir sliktāka fosilizācijas pakāpe.

Krasā pretrunā ar sporu-putekšņu analīžu datējumiem, kas norāda uz organikas slāņu Pulvernieku starpleduslaikmeta (vidējā pleistocēna) vecumu, kas ir 200-300 tūkstoši gadu, ir vēsturiskie augu makroatlieku vecuma datējumi ar radioaktīvā oglekļa metodi, kas uzrāda vecumu aptuveni 34 000 (Mo-317) un 55 000 (TA-199) C14 gadus (augšējā pleistocēna vecums). Ņemot vērā datēšanas metožu attīstību, būtu jāievāc jauni kūdras paraugi un vēlreiz jāveic kūdras vecuma noskaidrošana ar radioaktīvā oglekļa datēšanas metodi.

Mūsdienu ģeoloģiskie procesi varētu izpausties kā Lētīzas labā pamatkrasta nogāzes noskalošana lielās lietusgāzēs un iespējamā noslīdeņu veidošanās.

Teritorija daļēji pārklājas ar mikroliegumu, kas ir izveidots nogāžu meža biotopa (9180*) un auga - mieturu mugurenes (*Polygonatum verticillatum*) sugas saglabāšanai. Dabas pieminekļa teritorijā atrodas Eiropas Savienības aizsargājami biotopi: veci vai dabiski boreāli meži (9010*) un lakstaugiem bagāti egļu meži (9050).

Teritorija ir nozīmīga no Latvijas ģeoloģiskās izpētes vēstures viedokļa - kā viena no vietām, kuras 20. gs. veiktie pētījumi ir veidojuši šābrīža Latvijas ģeoloģiskās attīstības vēstures un ģeoloģiskās uzbūves kopainu.

Dabas datu pārvaldības sistēma

OZOLS

Citi dati par šo un citām Latvijas īpaši aizsargājamām dabas teritorijām

[Skatīt vairāk](#)

<https://www.daba.gov.lv/lv/oglukalna-atsegums>